

BIOTEHNIŠKI
CENTER NAKLO
SREDNJA ŠOLA

Biotehniški center Naklo-Srednja šola

Strahinj 99, 4202 Naklo, Slovenija

VAJA PRI PREDMETU ZGODOVINA
INTERVJU
KAKO SO ŽIVELI V JUGOSLAVIJI?

Mentor: Mojca Logar

Avtor: Tina Filipič, 3.L

Junij 2020

a. Ata Franc Filipič je rojen l. 1940 v Žireh, mama Marica pa l. 1947 v Godoviču.

- 1. Ali se spominjate nacionalizacije, podržavljenja imovine takoj po drugi vojni? Ali ste utrpeli kakšno odvzetje – podržavljenje? Ali ste zemljo dobili po sloganu »zemljo tistemu, ki jo obdeluje« ali so vam jo vzeli?**

M: Ja, spomnim se, ko so kmetom odvzemali zemljo in jo imenovali za državno, kmetje pa so še vseeno morali delati na njej. Mi (naša družina) smo bili bajtarji, tako da nismo imeli zemlje, ki nam bi jo lahko odvzeli.

- 2. Ali imate ohranjen spomin na poveljne poboje ? Ali je bil žrtev morda kdo od vaših sorodnikov in znancev – ne gre le za preganjanje in izvensodne poboje domobrancev ampak tudi premožnih ljudi, političnih nasprotnikov, vernih ljudi in duhovnikov?**

M, F: Poveljnih poveljev se ne spomniva. Tudi nobeden od najinih sorodnikov in sosedov ni bil žrtev poveljnih poveljev.

- 3. Ali imate ohranjen spomin na politično preganjanje in zapostavljanje drugače mislečih, vernih ? Opišite življenjsko zgodbo takšnega človeka.**

M: Spomnim se profesorja iz šole, ki je bil zelo politično usmerjen. Pri njem nismo smeli niti omeniti česarkoli v zvezi z vero. V osnovni šoli pa so nas glede vere pustili na miru. Dovolili so nam hoditi k verouku ter mašami.

- 4. Se spomnite kakšnih državnih proslav, obiskov Tita v vašem bližnjem kraju?**

M: V Godoviču se ne spomnim, da bi imeli kakšno državno proslavo, se pa spomnim, da smo za Dan mladosti (25. 5.) prej šli iz šole in se iz Godoviča odpravili proti Idriji ter tam nosili Titovo štafeto. Stali smo sto metrov narazen in si podajali posebno palico. Tisti dan imam v lepem spominu.

F: Tudi po žirovskih hribih smo nosili štafeto. Z Žirov smo jo nosili naprej po dolini.

- 5. Ste bili Titovi pionirčki, cicibani in mladinci? Ali ste se udeležili kakšnega pobratenja v drugi Jugoslovanski republiki? Ali ste se udeležili kakšne mladinske delovne brigade – kdo vas je nagovoril k temu, kakšne spomine imate na ta dogodek? Je bil to izraz solidarnosti, prostovoljstva ali prikrite prisile, pričakovanega vedenja mladih?**

M: Ja seveda, bili smo cicibančki, kasneje smo postali pionirčki in dobili kapice in rutke. Spomnim se, da smo bili zelo važni, ko smo vse to dobili.

F: L. 1959 sem se za en mesec udeležil delovne brigade na otoku Stenjak. Podirali smo uničene hiše, da so lahko zgradili nove. Vse to je organizirala mladinska organizacija. Rekel bi, da je bilo to prostovoljno delo.

- 6. Kam ste hodili kupovat kavo, kavbojke, otroške vozičke, orodje in vse kar je bilo boljše kakovosti? Ali se spomnite nakupov v Avstriji, Trstu, Trbižu? Ali ste imeli kakšno neprijetno izkušnjo na meji?**

M: Za veliko stvari smo morali hoditi čez mejo v Italijo in Gorico. Otroški voziček pa smo že lahko kupili v Žireh.

Ko smo kupovali čez mejo smo se najbolj bali, da nas na meji dobijo. Vse so nam pregledali, a velikokrat so zamahnili z roko in nas spustili čez. Na sebi smo imeli trojne kavbojke in bundo, pa čeprav je bila že pomlad.

- 7. Kako se spominjate krize v Jugoslaviji v 80. letih 20. stoletja (bencinski boni, par ne - par, redukcija elektrike, pomanjkanje zdravil in higienskih pripomočkov)? Štafeta mladosti je bila včasih pomemben dogodek Jugoslavije – za vzpostavljanje kulta osebnosti Josipa Broza Tita, potem je bila ob razpadanju Jugoslavije ena prvih tem, v katero so pričeli dvomiti. Ali se spomnite pisanja o tem v reviji Mladina?**

F: Imeli smo parne in neparne številke avtomobilskih tablic. Na določene dni so se lahko vozili le parni oz. le neparni avti.

Sin si je na neparni dan zlomil nogo in morali smo dobiti dovolilnico od zdravnika, da smo ga lahko peljali v Ljubljano. Na poti so nas dvakrat ustavili policisti. Ravno takrat je bil v bolnišnici Tito in vse je bilo zastraženo.

M: Praška in ostalih higienskih pripomočkov je res primanjkovalo. Tudi kave ni bilo. Enkrat, ko pa smo šli na Sveto goro, smo v neki majhni vasi našli trgovinico, kjer so imeli prašek. Bili smo zelo srečni, da smo ga sploh dobili.

- 8. Ali se spomnite Titove smrti? Kje ste bili tedaj, kaj ste počeli? Ali ste bili ob njegovi smrti pretreseni in zakaj?? Kako ste gledali na Tita včasih in kako gledate nanj danes?**

M: Gledali smo film in kar naenkrat so ga prekinili in objavili vest o Titovi smrti. Vsi so začeli jokati, takrat ni bilo na ulici nikogar. Prenos pogreba smo gledali vsi.

Takrat je bil heroj, naredil je veliko dobrega za ljudi. Ko pa so se razkrivala njegova kruta dejanja, ne veš kaj bi si mislil.

- 9. Ali ste bili na začasnem delu v tujini? Kje ste bili? Kaj ste tam opravljali? Je bila z vami cela družina? Koliko časa ste bili v tujini? Kako so vas tam sprejeli? Zakaj ste se vrnili? Ali bi danes storili enako?**

M, F: Ne, nikoli nisva bila na začasnem delu v tujini.

- 10. Ali se spominjate služenja vojaškega roka JLA (*Jugoslovanska ljudska armada*)? Kakšen je bil odnos do Slovencev v JLA? Kako gledate na vojaščino danes? So bila to stran vržena leta ali se vam zdi tudi kaj koristnega v tem načinu vzgoje mladih?**

F: Leta 1962 sem bil dve leti v Sarajevu. Mi, ki smo imeli poklic čevljarja smo imeli boljše ležišče kot ostali, ki so spali na slamnatih ležiščih. Vojaški rok je takrat trajal 21 mesecev, kar je po mojem mnenju predolgo, je pa prav, da je vsak to preizkusil.

- 11. Se spomnite olimpijskih iger v Sarajevu in naših tekmovalcev? Se spomnite Bojana Križaja, Borisa Strela, Mateje Svet, maskote Vučko? Se spomnite drugih športnih dosežkov naših športnikov? Kaj pa akcija PODARIM DOBIM ali ste morda kaj zadeli?**

M: Ja seveda se spomnim. Mislim, da so takrat Križaju za las ušle stopničke. Zelo smo navijali za vse, tudi za Mateja Sveta in Borisa Strela.

Tudi akcijo podarim dobim smo vedno gledali, zadeli pa nikoli.

- 12. Glasba – če pomislite na popevke in glasbene skupine, katera vam najprej pride na misel?**

M: Zelo dobro se spomnim pevke Irene Kohont in Rafka Irgoliča in njegovo pesem Moj črni konj. Spomnim se tudi pesmi Đuli Daniela Popovića. Radi pa smo poslušali tudi domačo glasbo – Avsenike, Slake.

13. Ali ste poslušali kakšno radijsko oddajo – Četrtek večer, ste gledali kakšno televizijsko nadaljevanko ali oddajo?

M, F: Ker televizije še nismo imeli, smo poslušali Četrtek večer.

14. Kako ste dobili službo in stanovanje? Kako je bilo v službah – odnosi, dolžina delovnika, tempo? Se spomnite TOZD-ov, sindikata, skupnih srečanj z delavci... Kakšna je bila gospodarska učinkovitost socializma? Če se vam zdi tedanja gospodarska učinkovitost dobra, kako razlagate, da ste morali dobrine in priboljške kupovati v zamejstvu oz. tujini?

F: Naredil sem čevljarstvo šolo (3 leta) in se zaposlil v Alpini. Včasih je bilo to zelo enostavno – službo smo vsi dobili takoj.

M: Ata je rekel, da nima več denarja za poklicno šolanje. S sestro sva iskali delo v Godoviču, vendar ga ni bilo. Šli sva v Idrijo vprašat za prosta delovna mesta in napotili so naju v Žiri v Alpino. Tam sem tudi dobila poklic.

F: Živelimo v hiši moje družine, tako da s tem nismo imeli problemov. V službi smo imeli dobre odnose. Delali smo 8 ur na dan tudi ob sobotah in nekateri celo ob nedeljah.

M: Spomnim se, da je sindikat organiziral izlete, katerih smo se tudi udeležili.

15. Kam ste hodili na dopust – sindikalni turizem?

F: Na izlete, ki jih je organiziral sindikat, smo hodili zelo radi. Peljali smo se kar s tovornjakom, saj drugega prevoznega sredstva za toliko ljudi ni bilo.

M: Z družino pa smo hodili na morje v Umag. Bilo je zelo lepo.

16. Če ste gradili hišo, kako ste kupovali material, avtomobile? Kakšen je bil vaš prvi avto? Ali so za vas še danes pojem dobrih okusov Domačica, Gavrilović, Kraš...

F: Prvi avto sem imel l. 1971. Bil je fičo.

17. Ali ste kdaj govorili o tabu temah – Goli otok, Huda jama, Teharje, otroci s Petrička? Kako danes gledate na to problematiko?

M: O tem se takrat skoraj ni govorilo. Šele po osamosvojitvi Slovenije se je začelo govoriti o teh temah.

18. Se vam zdi, da je bilo življenje v socializmu in SFRJ lažje ali so to le stari dobri časi – bili ste mlajši in ko je človek mlad je vse lažje in lepše? Pomislite, kaj ste imeli tedaj na izbiro in kaj imate danes, možnosti šolanja za mlade, šolanja v tujini in izmenjav na tujem? Se vam zdi da ste vi gradili socializem ali je socializem gradil vas?

M: Ker smo bili mladi je bilo lepo. Marsikaj je manjkalo, ampak je šlo.

Možnost šolanja je bila. Po osnovni izobrazbi si lahko naredil tudi poklicno šolo in še kaj več (višje kvalifikacije). Le nekateri so se izobraževali v tujini.

Vsekakor je bolj socializem gradil nas kot obratno.

19. Kako se spominjate osamosvojitve Slovenije? Ste bili udeleženi v vojni? Ali je po vašem mnenju Slovenija že dosegla tisto, kar so zastavili in sanjali leta 1991?

F: V vojni nisem bil udeležen, bil pa sem kurir. Po bližnjih gričih sem nosil pozive.

M: Slovenija še ni dosegla tistega, kar so si l.1991 zastavili.

20. Trenutno se spopadamo s novo situacijo – virusom COVID-19, ki je ohromil cel svet. Ali vidite kakšno podobnost v vojni za Slovenijo 1991 in danes, so kakšne politične osebnosti iste, kakšni so bili ukrepi v času vojne in kakšni so danes? Kako menite bomo občutili posledice te pandemije v prihodnje, kaj se bo spremenilo?

M: Spomnim se, da je bil že takrat na politični sceni Janez Janša.

V času vojne za Slovenijo so nam, podobno kot zdaj, rekli naj ostanemo doma oziroma naj gremo v zaklonišče, če bo to potrebno. Strah, ki pa je bil takrat prisoten je bil veliko večji od strahu zaradi korona virusa in z njim sploh ni primerljiv.

V prihodnosti bo zaradi korona virusa velika kriza – gospodarska kriza, kriza glede denarja. Pojavila se bo tudi velika brezposelnost.

Zraven sem pripela še 2 strani iz Alpinskega časopisa o smrti Tita in o praznovanju 25. maja - dneva mladosti ter sliko, na kateri ima moj mlajši brat na sebi pionirsko kapico in rutico mojega očeta.

Priloga: Časopis podjetja Alpina Žiri.

Vir: Tina Filipič

DELO ŽIVLJENJE

glasilo delovne skupnosti tovarne obutve alpina žiri

LETNIK 19

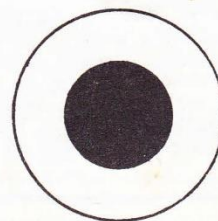
ŠTEVILKA 5

ŽIRI, MAJ 1980

TITO ni umrl,
TITO je naše ŽIVLJENJE,
ŽIVLJENJE pa ne more umreti

TRILLO

TITO

– »Resnica je takšna, da je Tito odšel od nas, toda v vseh nas živi zavest, da smo tesno skupaj v neki eri, v nekem času, v nekem obdobju in da smo bili v njem prisotni.« (Pepca Kardelj)

– »Znal je prebuditi in usmeriti energijo milijonov ljudi, da so delali čudeže.« (Vidoje Zarković)

– »Premalo je reči – Tito je človek epohe, kajti Tito je človek za vse večne čase. Premalo je reči – Tito je naš, jugoslovanski, kajti Tito je človek vsega naprednega sveta.« (Nikola Kmezić)

– Beseda Tito je vse: ljubezen do svobode, zupanje v človeka, zmagaja, vera v lastne moči in boj, ki traja in bo trajal.« (Branco Miljus)

– »Nas in svet je zapustil človek, ki ga vsi poznajo, cenijo, spoštujejo in ga imajo radi. Odšel je človek, ki je bil večno mlad, sodoben in ki so ga razumele vse generacije. Človek, pri katerem tudi nasprotniki napredka niso mogli najti napake.« (Todo Kurtović)

– »Po Titovi smrti smo sicer postali revnejši, toda zakladnica velikih dosežkov dvajsetega stoletja je postala bogatejša, saj je dobila nov dragulj – Titovo delo.« (Ante Budimir)

To je naš kraj • To je naš kraj • To je naš kraj

Kako smo praznovali

Dan OF in delavski praznik smo letos praznovali dokaj široko. V Žireh je bila osrednja občinska proslava, ki je bila še posebej posvečena misli in delu tovariša Edvarda Kardelja. Sledilo je še niz drugih prireditev.

Iz Žirov je krenila lokalna štafeta mladosti

Izkazale so se tudi kmečke žene. Organizirale so razstavo ročnih del, ki je bila zelo dobro obiskana

Planinci – fotografi so praznovanje popestrili z razstavo svojih del

Letošnjo proslavo, ki je bila združena s podelitvijo srebrnih znakov zveze sindikata in priznanj OF, so obogatili tudi gostje, pevci iz Slovenskih Konjic

»DELO – ŽIVLJENJE« je glasilo ALPINE, tovarne obutve Žiri, Stara vas 23, n.sol.o., ki ima v svoji sestavi TOZD Obutev Žiri, TOZD Obutev Gorenja vas, TOZD Plastika ŽIRI, TOZD Prodaja Žiri in Delovno skupnost skupnih služb. Ureja ga uredniški odbor: Stane Čar, Anton Eniko, Srečko Erznožnik, Marija Kastelec, Tončka Oblak, Marta Pivk, Anuška Kavčič – tehnični urednik, Nejko Podobnik – odgovorni urednik. Izhaja mesečno, naklada 1800 izvodov. Fotografije: Brigita Grošelj. Tisk KT Gorenjski tisk, Kranj